

Wstęp

Rachunkowość jest dyscypliną wiedzy, której znaczenia nie da się przecenić w środowisku szeroko pojętych ekonomistów – księgowych, analityków finansowych, dyrektorów czy prezesów. Jest ona jedynym tak kompleksowym i wszechstronnym źródłem informacji o jednostce, jej majątku i dokonaniach. Informacja ta jest bezcennym dobrem, pożądanym zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i całe gospodarki. Dzięki stosowaniu powszechnie respektowanych zasad, metod i reguł tworzenia tych informacji – zasad podlegających ciągłej harmonizacji i standaryzacji – obowiązujących wszystkie podmioty, rachunkowość stała się uniwersalnym, międzynarodowym językiem ekonomicznym, który nie wymaga tłumaczy.

Rachunkowość jest najstarszym systemem ewidencji gospodarczej. Początków ewidencji księgowej można upatrywać już w czasach starożytnych, czego przykładem był egipski faraon Menas, którego prywatny majątek został ewidencjonowany. Do dziś zachowały się w muzeach min. babilońskie dokumenty kupna i sprzedaży nieruchomości oraz inwentaryzacja majątku domu bankowego z VIII w. p.n.e. Nie można ich nazwać systemową ewidencją księgową, a więc uznać za początki rozwoju systemu księgowości, świadczą one jednak o dostrzeżonej potrzebie ewidencji majątku i jego zmian – ewidencji zapewniającej wiedzę (informację) o majątku oraz ułatwiającej jego kontrolę.

W roku 1494 powstał pierwszy traktat naukowy włoskiego duchownego Luca Pacioli, który jest nie tylko omówieniem wielu różnych zagadnień matematycznych, lecz jest także wszechstronnym opracowaniem techniki prowadzenia księgowości. Omawia on sposób prowadzenia księgi głównej, poprawiania błędów księgowych, sporządzania rachunku zysków i strat oraz kładzie nacisk na respektowanie zasady podwójnego księgowania.

Jak widać rachunkowość rozwijała się od bardzo dawna wraz ze zmianami stosunków społeczno-gospodarczych, które modyfikowały i poszerzały jej zakres oraz przekształcały rozwiązania ewidencyjne i techniki przetwarzania danych.

Globalizacja gospodarki światowej stworzyła zapotrzebowanie na informacje finansowe, wspomagające procesy decyzyjne, pomagające uniknąć ryzyka błędnych decyzji w zarządzaniu jednostką. Jednocześnie księgowość w swej formie jest jedną z najbardziej konserwatywnych dyscyplin wiedzy.

Obecnie, przy tak szybkim rozwoju sztucznej inteligencji pada pytanie, czy księgowi będą jeszcze potrzebni? Otóż nic nie zastąpi pracy księgowego. Technologia stanowi coraz większe wsparcie dla specjalistów, głównie w przetwarzaniu danych i wykonywaniu powtarzalnych czynności, ale nie zagraża im w strategicznych aspektach ich pracy. Nie zastąpi człowieka na etapie analizy konkretnych przypadków, na etapie decyzji właściwego ujęcia danych, umiejscowienia ich w konkretnych ramach obowiązujących sprawozdań. Zbyt duża jest potrzeba profesjonalnego osądu, kreatywności, umiejętności analitycznych i przewidywania.

Niniejsze opracowanie stanowi zbiór podstawowych, a jednocześnie najważniejszych, pojęć i definicji z zakresu rachunkowości, poszerzony o tak potrzebne w zrozumieniu tematu zadania praktyczne. Dla młodych adeptów rachunkowości może stanowić przewodnik programowy po przedmiocie, wskazujący zagadnienia wymagające szczególnej uwagi. Daje również możliwość ich głębszego przestudiowania i utrwalenia dzięki uwzględnieniu zadań do rozwiązania. Dla praktyków rachunkowości i dziedzin pokrewnych może z kolei stanowić źródło szybkiego przyswojenia lub odświeżenia zagadnień kompendium wiedzy z dziedziny rachunkowości.

Podstawowym źródłem informacji i zawartych w tekście informacji jest ustawa z 29.09.1994 roku o rachunkowości – tekst jednolity, Dz.U. 2002 Nr 76, poz. 694 z późniejszymi zmianami. Na ten moment najbardziej aktualnym źródłem przepisów jest ustawa z dnia 06.12.2024 roku o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. 2024, poz. 1863. Inne źródła będą na bieżąco wykazywane w tekście.